

12. Сердуніч Л. Чому Вася, не Василько? *Українська мова для всіх*. URL: <https://www.facebook.com/groups/367613903441695/posts/2082245861978482/> (дата звернення: 19.08.2023).
13. Словник власних імен людей (українсько-російський і російсько-український) / за ред. С. Левченка. Київ : Наукова думка, 1967. 109 с.
14. Стефанія – відтепер тренд? Східне міжрегіональне управління Міністерства юстиції. URL: <https://www.sumyjust.gov.ua/novini/stefaniya-vidteper-trend/> (дата звернення: 04.08.2023).
15. Трійняк І. Словник українських імен. Київ : Довіра, 2005. 509 с.
16. Українські імена на російський лад – це все ще модно? | Калькування імен | Проблеми транслітерації. *Хвильова*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=DLIJuPTPE3M> (дата звернення: 28.07.2023).
17. Худаш М. З історії української антропонімії. Київ : Наукова думка, 1977. 235 с.
18. Lawson E., Zavyalova Z. The Cultural and Language Effects of the Influence of Russian on West Siberian Tatar Names. Proceedings of the 23rd International Congress of Onomastic Sciences. York University, 2009. Pp. 637–653.
19. Naumenko O. Пані та панове... *Пишемо грамотно українською мовою. Запитуйте – відповідаємо!* URL: <https://www.facebook.com/groups/pusatopravlynoucrainskoju/posts/1693429640862179/> (дата звернення: 14.08.2023).

УДК 811.161.2'373:004

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.29.1.14>

АНАЛІТИЧНИЙ СПОСІБ ТВОРЕННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕРМІНІВ ЯК ТИП ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ НОМІНАЦІЇ

ANALYTICAL METHOD OF FORMATION COMPUTER TERMS AS A TYPE OF TERMINOLOGICAL NOMINATION

Ментинська І.Б.,

orcid.org/0000-0001-7939-0010

старший викладач кафедри української мови

Національного університету «Львівська політехніка»

У статті охарактеризовано один із продуктивних способів творення комп'ютерних термінів – синтаксичний спосіб. Причиною активного використання цього способу є інтенсивний розвиток комп'ютерної терміносистеми, що спричинює потребу конкретизувати чи увиразнити поняття. Мета дослідження – комплексно охарактеризувати аналітичний спосіб творення комп'ютерних термінів як тип термінологічної номінації та визначити рівень його продуктивності. Для реалізації мети виконано такі завдання: 1) за структурно-семантичною типологією виокремлено терміни-словосполуки комп'ютерної галузі; 2) проаналізовано істотні ознаки аналітичних конструкцій в комп'ютерній терміносистемі; 3) виявлено найпродуктивніші моделі аналітичного термінотворення. Актуальність роботи пов'язана зі зростанням інтересу до аналітичного способу словотворення в терміносистемах різних галузей знань, зокрема і в комп'ютерній, а також пошуком шляхів розв'язання нагальних практичних потреб новітніх терміносистем, що активно розвиваються.

Аналіз українських комп'ютерних терміносполук засвідчив, що аналітичний спосіб творення посідає вагоме місце серед інших способів термінотворення завдяки високій здатності до чіткішого і точного вираження наукових понять. Комп'ютерні терміни-словосполуки поділяємо за семантичною ознакою на розкладні та нерозкладні (стійкі й терміни-фраземи); за структурою на дво- та багатокomпонентні конструкції. Виявлено, що найпродуктивнішими є дво- і трикомпонентні терміносполуки (моделі: **прикметник + іменник**, **іменник + іменник**, **іменник + прикметник + іменник**). Терміносполуки, виконуючи номінативну функцію, визначають обсяг поняття, яке номінують, допомагають зрозуміти його місце в комп'ютерній системі термінів. Особливостями комп'ютерних складених найменувань є те, що компонентами таких сполук можуть бути символи: *програма на C++*, *масиви в C#*; продуктивною в комп'ютерній терміносистемі є модель: **дієслово + іменник**: *закрити файл*, *інсталиювати програму*, *вибрати в меню*, *оновити таблицю*, а також виявлено лексичні одиниці, які мають ознаки і терміна, і фразеологізму, їхньою істотною ознакою є те, що, позначаючи спеціальні поняття, вони виконують номінативно-дефінітивну, а не емоційно-експресивну функцію. Перспективу подальших досліджень вбачаємо в потребі глибше дослідити феномен взаємодії терміна і фразеологічної одиниці та визначити статус і місце таких конструкцій в галузевій терміносистемі.

Ключові слова: термінологія, аналітична деривація, терміносполука, вільні та сталі терміни, терміни-фраземи.

The article describes one of the productive methods of formation computer terms the syntactic method. The reason for the active use of this method is the rapid development of computer terminology, and therefore there is a need to specify or clarify the concept. In the study, the features of the selection of structural models of computer term compounds were revealed, the regularities of the combination of components in composite computer nominations were clarified, and the degree of their productivity was determined. In order to achieve the set goal, the following tasks were performed: 1) the terms-phrases of the computer industry were defined according to the structural-semantic typology; 2) the peculiarities of analytical constructions in the computer terminology system are analyzed; 3) the most productive models of creation are revealed. The relevance is associated with the growing interest in the analytical method of word formation in term systems of various fields of knowledge, in particular in the computer field, as well as the search for ways to solve the urgent practical needs of the latest term systems, which are actively developing. The analysis of Ukrainian computer terminologies proved that the analytical method of formation occupies an important place among other methods of creation due to its high ability to express scientific concepts more clearly and precisely. Computer terms-phrases are divided according to the semantic feature into decomposable and indecomposable: persistent and phrase-terms; by structure into two- and multi-component structures. It was found that two- and three-component term compounds are the most productive (models: adjective + noun, noun + noun, noun + adjective + noun). Terminological compounds, performing a nominative function, determine the scope of the concept they call, and help to understand its place in the computer system of terms. Features of computer compound names are that the components of such compounds can be symbols: program in C++, arrays in C#; productive in the computer terminological system is the model: verb + noun: close the file, install the program, select in the menu, update the table, and lexical units that have features of both a term and a phraseology have been identified, their essential feature is that, denoting special concepts, they perform a nominative-definitive, not an emotional-expressive function. The peculiarities of the names of computer components are that the components of such compounds can be symbols: a program in the C++ language, arrays in the C# language; Productive in the computer terminological system is the model: verb + noun: close the file, install the program, select from the menu, update the table, lexical units are found that have signs of both a term and a phraseology. The peculiarity is that, denoting special concepts, they perform a nominative-definitive, and not an emotional-expressive function. As a matter of fact, we see a further perspective – to more deeply investigate the phenomenon of the interaction of a term and a phraseological unit and the application of the status and place of such constructions in the industry terminology system.

Постановка проблеми. Аналітична (синтаксична) деривація є одним з аспектів, який розкриває динамічну природу терміна, тому термінологія різних галузей знань активно поповнюється не лише термінами-однословами, а й термінами – сполученнями слів, адже такі терміни надають додаткові галузеві характеристики загальноживаним словам. Визначальною особливістю та одним із шляхів поповнення комп'ютерної терміносистеми є аналітична деривація, яка виявляє високу продуктивність на сучасному етапі розвитку досліджуваної сфери. Причиною цього є стрімкий розвиток комп'ютерної терміносистеми, що спричинює потребу конкретизувати чи увиразнити поняття.

Key words: terminology, analytical derivation, term compound, free and fixed terms, idiomatic terms.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Спостерігаємо вагомий науковий доробок і українських, і зарубіжних лінгвістів щодо дослідження аналітичної деривації як багатоаспектної термінологічної одиниці, що поєднує в собі категоріальні властивості терміна і словосполуки. Польський дослідник Юзвікевич П., аналізуючи українську комп'ютерну офіційну і неофіційну лексику, системно досліджує процеси аналітичної деривації, звертаючи особливу увагу на утворення нових слів шляхом поєднання лексем [1, с. 143–148]. Л. Гаращенко, вивчаючи аналітичні конструкції як результат термінологічної номінації зауважує, що швидке й постійне оновлення фахових понять найкраще забезпечують терміносполуки, тож вони є важливими для дослідження динаміки розвитку загальнотехнічної термінологіки [2, с. 228]. Термінознавці С. Булик-Верхола та Ю. Теглівець, описуючи структурно-граматичні особливості терміносполук музичної галузі, а також семантичне наповнення цих структур, наголошують, що складеними термінами легше передати належність до класифікаційного ряду, яка ґрунтується на гіперо-гіпонімічному зіставленні понять, а це сприяє широкому використанню цього способу творення в музичній термінології. [3, с. 8–12]. І. Фецько вважає, що терміносполуки, або аналі-

тичні терміни, – це семантично цілісні утворення, що мають у своєму складі два і більше компоненти. Такі терміни подібні до вільних словосполучень, однак вільне словосполучення виконує номінативну функцію, а терміносполука – номінативно-дефінітивну, оскільки позначає певне, строго закріплене за ним поняття [4, с. 163–164]. З. Куньч риторичні терміни-словосполуки поділяє за семантичною ознакою на розкладні і нерозкладні (фразеологічні); за структурою – на дво-, три-, чотири-, п'ятичленні [5, 138]. О. Чуєшкова, проаналізувавши багатокомпонентні терміносполуки економічної терміносистеми, вказує на окремі вади багатокомпонентних терміноодиниць: громіздка структура, що зумовлює певні незручності в користуванні, а також те, що багатокомпонентні терміни-словосполуки фіксують не всі галузеві словники, оскільки їх як відносно вільні можна розкласти на менші [6, с. 95].

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є комплексно охарактеризувати аналітичний спосіб творення комп'ютерних термінів як тип термінологічної номінації та визначити рівень його продуктивності. Для реалізації мети буде виконано такі завдання: 1) за структурно-семантичною типологією виокремити терміни-словосполуки комп'ютерної галузі;

2) проаналізувати істотні ознаки аналітичних конструкцій в комп'ютерній терміносистемі;
3) виявити найпродуктивніші моделі аналітичного термінотворення.

Актуальність пов'язана зі зростанням інтересу до аналітичного способу словотворення в терміносистемах різних галузей знань, зокрема і в комп'ютерній, а також із пошуком шляхів розв'язання нагальних практичних потреб новітніх терміносистем, що активно розвиваються.

Виклад основного матеріалу. Дискусійним на сьогодні є визначення статусу аналітичних термінів в конкретній терміносистемі. З одного боку, терміносполуками вважають синтаксичні конструкції, які містять два і більше компоненти на основі смислового і підрядного зв'язку, що означають єдине цілісне поняття, маючи різний ступінь змістової розкладності. З другого боку, терміносполуками вважають особливий вид стійких словосполучень, термінологічність яких зумовлена потребою в номінації наукових об'єктів. Іноді взагалі заперечують можливість ототожнення фразеологізмів і терміносполук. Наприклад, А. Коваль зауважує, що це стійкі терміносполуки, які вносять у текст у готовому вигляді, а не створюють їх заново (це одиниці мови, а не мовлення) [7, с. 293]. Л. Гаращенко зазначає: «У тлумаченні аналітизму на лексичному рівні постає актуальним послідовне розмежування понять «вільне словосполучення», «стійке словосполучення» і «фразеологізм» [2, с. 225]. З Куньч наводить докази вільності термінологічних утворень: 1) наявність мікросистеми термінів-словосполучень, що називають те саме родове поняття й різні види; 2) один із компонентів має нульову термінологічну валентність, тобто виражений загальноживаним словом, а решта – здатні вступати в інші термінологічні сполучення.

Отже, *термінологічною словосполучою* є багатолексеме, семантично цілісне утворення, яке виконує номінативну функцію та містить два і більше компонентів. погоджуємося також з думкою С. Локайчук, щоб стати термінною сполучою, сполучення слів має мати більш або менш стабільний порядок компонентів; мати обмеження зміни його частин; багаторазово повторюватись у фаховій літературі; бути кодифікованим у словниках і довідниках [8, с. 71–72].

Дослідження комп'ютерних терміносполук засвідчує, що за ступенем смислової подільності й за ступенем відображення системності понять певного термінологічного ряду доцільно розмежовувати термінологічні словосполучення та терміни-фраземи (неподільні за змістом терміносполуки, до складу

яких входять переосмислені компоненти). До термінів-словосполук належать термінологічні найменування, для яких характерна формальна подільність компонентів.

Складені номінації походять із синтаксично оформленого сполучення слів й утворюють *розкладні* та *нерозкладні* словосполучення. *Розкладні* поділяємо на *вільні* словосполучення, що містять елементи, які мають термінологічне значення в певній терміносистемі й можуть функціонувати поза межами вільної словосполучи або входити до складу іншої терміносполуки, та *нерозкладні* тобто неподільні (*сталі й теміни-фраземи*), які створюють за синтаксичними моделями, вони мають сталий порядок слів, їх використовують у готовому вигляді. До складу таких сполук можуть входити слова, що не мають термінного значення, однак істотно уточнюють, конкретизують семантику комп'ютерної термінологіки (*штучний інтелект*). Хоча компоненти таких термінів, узяті ізольовано, можуть і не бути термінами, саме їх спільне вживання забезпечує трактування термінологічної словосполучи як терміна, його сприймають цілісно.

Розкладні (вільні) терміносполуки.

П. Юзвікевич, досліджуючи українську комп'ютерну лексику, зауважує, що серед складених назв у комп'ютерній термінології переважають дво- і трикомпонентні терміносполуки – атрибутивні назви [2]. Отож серед розкладних термінів виокремлюємо *прості* термінологічні словосполучення, що містять два компоненти атрибутивного та об'єктивного типу на основі синтаксичних зв'язків узгодження та керування. Найбільш продуктивними є терміни, утворені за такими моделями:

прикметник + іменник: до терміна-іменника, що означає родове поняття, додають означення, яке конкретизує значення терміноодиниці. Препозитивний атрибутивний компонент виражений прикметником-дериватом (*віртуальне середовище, криптографічний алгоритм, мережевий протокол, електронна пошта, оптичне волокно*) або прикметником зі складною твірною основою (*електронно-променева трубка, компонентно-орієнтоване програмування*). У галузевих словниках (ТСІ, словник-ІТ онлайн) спостерігаємо певну кількість термінів, в яких атрибутивний компонент стоїть у постпозиції, тобто такі терміноодиниці утворено моделлю **іменник + прикметник:** *графіка анімаційна, дані емпіричні, кешування адаптивне, кабель волоконно-оптичний, кластер багатопортовий, мова інформаційно-пошукова, іменник + дісприкметник:* *сервлет-контейнер*

розподілений, клавіатура розширена. Така інверсія зручна для кодифікування в галузевих словниках та довідниках. Спостерігаємо, що двоскладові терміносполуки містять лексично відмінні поєднання: а) один із компонентів є терміном, а інший – загальноживаним словом: *доменне ім'я, кишеньковий комп'ютер, кодова сторінка*; б) обидва складники – це загальноживані мовні одиниці, що термінувалися: *робочий стіл, діалогове меню, модальне вікно*; в) два компоненти мають термінне значення: *міжмережний інтерфейс, інформаційні технології, онлайнів технології*. Зрідка атрибутивний компонент виражений формою порядкового числівника: **числівник + іменник** (*перший атрибут, третій параметр*);

іменник + іменник: така модель аналітичних терміносполук засвідчує високу здатність передавати особливості родо-видових відношень у назві спеціального поняття: *інтерфейс користувача, мова програмування, релевантність сайту*. Зазвичай опорний компонент виражено іменником у називному відмінку однини, а залежний – іменником у родовому відмінку, проте спостерігаємо конструкції, ускладнені прийменниками: опорний компонент у називному, а залежний – у місцевому: *індикатор на світлодіодах*, а також іменник (Н. в.) + іменник (О. в.): *керування мережею, керування трафіком*. Особливістю комп'ютерних складених спеціальних найменувань є те, що компонентами, окрім вербально виражених терміносполук, можуть бути символи: *програма на C++, масиви в C#*.

Досить продуктивною в комп'ютерній терміносистемі є модель: **дієслово + іменник** (*закрити*

файл, установити з'єднання, інсталиювати програму, вибрати в меню, оновити таблицю), оскільки для ІТ-галузі є характерним те, що до складу словосполучень належать вербали, що означають назви команд, у формі інфінітива. У лексикографічних джерелах [9] стикаємося з *трикомпонентними терміносполучками* (*автоматизована розробка програм, векторна модель даних*) – часто номінації такого типу утворюють тематичні ряди видових назв.

Складні терміни-словосполучки. Доволі часто в комп'ютерній термінології трапляються багатоконпонентні номінації (див. Діаграму 1). Терміном *багатоконпонентні* терміносполучки позначаємо термінні одиниці, що містять чотири і більше компонентів: *чотириконтонентними* (*діагональ робочої області екрана, елемент графічного інтерфейсу користувача, система керування базами даних*) – переважно такі терміносполучки виникають унаслідок ускладнення двоконпонентних, рідше трикомпонентних структур з чіткою конкретизацією. Спостерігаємо *п'ятикомпонентні* (*широкозмугова передача цифрових і аналогових сигналів*) та *шестиконпонентні* терміни (*програмний модуль архітектури файлової системи Windows*) поодинокі *семикомпонентні* (*мова опису апаратного забезпечення з високошвидкісною елементною базою*), які утворено шляхом ускладнення двоконпонентних або поєднанням трикомпонентних терміносполук в одне смислове та структурне ціле з метою уточнити або деталізувати дію, процес, реалію. Проаналізувавши 900 аналітичних словосполук, виявляємо двоконпо-



Діаграма 1

нентних – 351; трикомпонентних – 306; чотирикомпонентних – 208; п'ятикомпонентних – 5; шестикомпонентних – 27; семикомпонентні – 3 тощо.

В українській комп'ютерній термінології наявні такі продуктивні моделі:

трикомпонентні:

прикметник + прикметник + іменник (*географічна інформаційна система, локальна обчислювальна мережа, автоматизоване робоче місце, безпроводна локальна мережа*); перший прикметник звужує значення вихідної сполуки або конкретизує значення двох наступних термінів.

прикметник + іменник + іменник: *двійковий інтерфейс застосувань, апаратні компоненти мережі, концептуальна модель даних*; перший прикметник деталізує, конкретизує терміносполуку.

іменник + прикметник + іменник: *інженерія програмного забезпечення, джерела просторових даних, завантаження операційної системи, екран цифрового пристрою, уніфікований ідентифікатор ресурсу, ядро операційної системи, контролер периферійного пристрою*; перший іменник уточнює значення наступної терміносполуки.

іменник + іменник + іменник: *керування каналом доступу, піктограма файлу документа, мережа сховища даних, шаблон документа Word*; *чотирикомпонентні:*

прикметник+іменник+прикметник+іменник: *стандартні сервіси інформаційної системи*;

прикметник+прикметник+іменник+іменник: *мережне безпроводне пересилання даних*;

прикметник+іменник+іменник+іменник: *функціональний об'єкт мережі електрозв'язку, мова розмітки даних бізнес-процесів*;

іменник+іменник+іменник+іменник: *команда з набору команд мікрокоду*;

іменник+прикметник+іменник+іменник: *мова об'єктно-орієнтованого аналізу й моделювання*;

іменник+іменник+прикметник+іменник: *модель архітектури виробничих застосувань*;

іменник+іменник+іменник+прикметник: *мова таблиць стилів каскадних*;

п'ятикомпонентні:

прикметник + прикметник + іменник + іменник + іменник: *програмований логічний пристрій обробки даних*,

іменник+іменник+прикметник+іменник+іменник: *мова інтеграції синхронних потоків мультимедіа, мова програмування з абстрактними типами даних, чисел подання в позиційній системі числення*;

іменник+іменник+іменник+іменник+іменник: *мова семантики й специфікації стилю документів*;

шестикомпонентні:

прикметник+іменник+іменник+прикметник+іменник+іменник

програмний модуль архітектури файлової системи Windows.

Отож багатоконпонентні терміни, деталізуючи наукові поняття, демонструють зв'язок з іншими поняттями, що вказує на системність терміна. Тому слушною вважаємо думку О. Чуєшкової, що проблему «точність – стислість» у термінологічній сфері необхідно вирішувати на користь першої [6, с. 99].

До *нерозкладних* термінів-словосполучень в комп'ютерній термінології належать синтаксично стійкі сполуки, які передають зміст лише в нерозчленованому вигляді, мотивація компонентів дещо стерта, переосмислена, а іноді значення окремих компонентів не мотивуються взагалі. У комп'ютерній термінології виявляємо такі синтаксичні сполуки: *штучний інтелект, пошукова система, віртуальне середовище, носій інформації, ледачі (ліниві) обчислення, хмарні обчислення, плавуча точка, операційна система, програмне забезпечення, холодний запуск, холодний друк тощо*. Л. Гаращенко зазначає, що такі аналітичні сполуки тільки зовні наближаються до фразеологізмів, але у структурно-семантичному плані є номінаціями спеціальної сфери використання [1]. О. Левченко називає такі конструкції *колокаціями* й акцентує, що конструкція має структуру вільної словосполучення, підпорядкованої цілісності значення вислову, їй властива регулярність уживання у контексті, ця словосполучення трапляється в тексті частіше поряд, ніж за випадковою вірогідністю окремо [10, с. 194]. Нерозкладні словосполучення подібні до розкладних (вільних), наявна відповідна структурна схема, певне граматичне значення, компоненти поєднані одним із способів підрядного зв'язку. Проте на відміну від вільних словосполучень, головний компонент не має чітко вираженого лексичного значення, потребує конкретизації або доповнення. Залежне слово несе основне семантичне навантаження, внаслідок чого формується словосполучення з нерозчленованою, цілісною семантикою. Це й пов'язує обидва компоненти в нероздільне ціле. Однак нерозкладні словосполучення мають чимало спільного із фразеологізмами: подібну структурну схему, функцію і позицію одного члена речення, але компоненти нерозкладних словосполучень зберігають лексичне значення один повністю, другий

частково (на противагу фразеологізмам, які сприймаємо як єдине ціле), і тому ступінь семантичного злиття їх значно нижчий, ніж у фразеологізмах. Отож *нерозкладні* словосполучення – це синтаксичні одиниці, які нетотожні до слова, тому є ближчими до вільних словосполучень, ніж до фразеологізмів. Варто також зауважити, що подекуди зазначені вище терміносполучення позначають професійні поняття і є стійкими лише в певній терміносистемі, за межами професійного використання така словосполучення втрачає стійкість. Тому такі конструкції (*штучний інтелект, пошукова система, віртуальне середовище*) будемо називати нерозкладними *стійкими* терміносполученнями.

Цікавим з огляду на це є дослідження С. Дружб'як, яка, вивчаючи терміносистему економіки німецької мови, виокремлює термін-фразеологізм як стійкий зворот, який має певну ідіоматичність та належить до мови професійної комунікації, містить щонайменше один термін і об'єктивує знання, отримані в межах професійного досвіду в типових ситуаціях професійної діяльності [11, с. 224]. Такі сполучення спостерігаємо в комп'ютерному дискурсі, їх вживають для вираження понять, процесів і ситуацій, пов'язаних ІТ-галуззю у відповідних контекстах у фахових виданнях. Ю. Продан вважає, що терміни-фраземи інтегрують ознаки терміна й фраземи [12, с. 224]. Взаємодія таких лексем у конструкції зумовлює поєднання фразеологічного й термінологічного значень в одній лексичній одиниці, що доповнюють одне одного. До прикладу:

бітова війна – вказує на конфлікт або суперництво в мережі «Інтернет», особливо це стосується кібербезпеки;

вірусний контент – стосується контенту, який поширюється в мережі швидко та широко, подібно як вірус;

на одній хвили (*з однієї хвили*) – вказує на відповідність поглядів або думок, зазвичай в контексті обговорення онлайн;

вийти з логіна (акаунта) – перестати бути в інтернеті, зокрема після завершення сесії;

мережева атака – вказує на цілеспрямовану спробу злому, вторгнення або пошкодження комп'ютерної мережі;

вийти в онлайн – почати діяльність або присутність в інтернеті.

Творення такого виду термінів відбувається шляхом метафоризування, за своїм значенням терміни-фраземи можуть відповідати слову, яке нерідко заміняє такі конструкції. Компоненти в таких зворотах позбавлені граматичного значення, тому виступають одним членом речення. Отож спосіб їхнього творення – семантичний, що стане предметом нашого подальшого дослідження.

Висновок. Аналіз українських комп'ютерних терміносполучень засвідчив, що аналітичний спосіб творення посідає вагомe місце серед інших способів творення завдяки високій здатності до чіткішого й точного вираження наукових понять. Комп'ютерні терміни-словосполучення поділяємо за семантичною ознакою на розкладні та нерозкладні (стійкі й терміни-фраземи); за структурою на дво- та багатоконпонентні конструкції, найпродуктивнішими з яких є дво- і трикомпонентні терміносполучення (моделі: *прикметник + іменник, іменник + іменник, іменник + прикметник + іменник*). Виконуючи номінативну функцію, терміносполучення визначають обсяг поняття, яке називають, допомагають зрозуміти його місце в комп'ютерній системі термінів. Істотними особливостями комп'ютерних складених найменувань є те, що компонентами таких терміносполучень можуть бути символи: *програма на C++*, *масиви в C#*, продуктивною в комп'ютерній терміносистемі є модель: *дієслово + іменник: закрити файл, інсталиувати програму, вибрати в меню, оновити таблицю*, а також виявлено лексичні одиниці, які мають ознаки і терміна, і фразеологізму, їхньою особливістю є те, що, позначаючи спеціальні поняття, вони виконують номінативно-дефінітивну, а не емоційно-експресивну функцію. Отож перспективу подальших досліджень вбачаємо в потребі глибше дослідити феномен взаємодії терміна і фразеологічної одиниці та визначити статус і місце таких конструкцій в галузевій терміносистемі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Yóźwikiewicz P. *Lingua Ucraina ad res informaticas pertinens. Investigation of Ukrainian computer vocabulary.* Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego. Wrocław, 2013. 276.
2. Гаращенко Л. Аналітизм як тип термінологічної номінації. Лінгвістичні дослідження: Збірник наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. 2012. Вип. 34. С. 223–228.
3. Булик-Верхола С., Теглівець Ю. Аналітичний спосіб творення музичних термінів української мови. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Том 31 (70). № 1. Частина 1. Київ. «Гельветика», 2020. С. 8–12.

4. Фецько І. Структурні моделі складених термінів із компонентом «музей» (на матеріалі термінології музейництва). Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». 2014. № 791. С. 163–169.
5. Куньч З. *Українська риторична термінологія: історія і сучасність*. Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2006. С. 130–135.
6. Чуєшкова О. Про поняття оптимальної довжини терміна (на матеріалі економічної термінології). Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2008. № 620 : Проблеми української термінології. С. 95–99.
7. Коваль А. Практична стилістика сучасної української мови. Вища школа, 1987. 348 с.
8. Локайчук С. Терміни-словосполучення в сучасній українській археологічній науці. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки Філологічні науки. Мовознавство. 1, 2011. С. 71–76.
9. Тлумачний словник з інформатики. Дніпропетровськ, Національний гірничий університет, 2010. 600 с.
10. Левченко О., Лотоцька Н. Розмежування понять фразеологізм та колокація в сучасному мовознавстві (на матеріалі корпусу текстів Романа Іваничука). Актуальні питання іноземної філології: науковий журнал Луцьк. 2019. С. 193–199.
11. Дружб'як С. Терміни-фразеологізми в економічній терміносистемі (на матеріалі німецької мови). Нова філологія. Запоріжжя: ЗНУ, 2009. № 36. С. 224–228.
12. Продан Ю. Поняття *термін-фразема* у лінгвістиці. Термінологічний вісник. 2013. Вип. 2(1). С. 116–121.

УДК 811.161.2:342.78

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.29.1.15>

КОЛЕКТИВНЕ ОБГОВОРЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ПРОБЛЕМ ЯК СКЛАДОВА ДІЛОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

COLLECTIVE DISCUSSION OF PROFESSIONAL PROBLEMS AS A COMPONENT OF BUSINESS UKRAINIAN

Мунтян О.О.,

orcid.org/0000-0002-7004-0249

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри філології та перекладу

Київського національного університету технологій та дизайну

У статті досліджується специфіка навчання майбутніх філологів колективному обговоренню професійних проблем у формі дискусії. Актуальність теми статті полягає у тому, що сучасному суспільству потрібні люди, які вміють не тільки самостійно знаходити оптимальні розв'язання складних питань, а й працювати в колективі, проявляти гнучкість і творчість, не губитися в нестандартних ситуаціях, бути комунікабельними. На думку авторів статті, для формування професійної майстерності та конкурентоздатності сучасного фахівця необхідне набуття комунікативного досвіду, що сприяє розвитку креативних здібностей здобувачів освіти та спонукає до самореалізації спеціалістів, активізує пізнавальні інтереси, реалізує евристичні здібності. Такий досвід здобувачі освіти набувають під час навчання колективного обговорення професійних проблем як складової ділової української мови. Тому мета статті полягає у визначенні оптимальних шляхів підготовки та проведення дискусії як однієї з форм колективного обговорення професійних проблем.

У статті дискусія трактується як обговорення певного спірного питання, дослідження проблеми, у якому кожна сторона, опонуючи думку співрозмовника, аргументує свою позицію і претендує на досягнення мети. Автор описав структуру дискусії; визначив труднощі навчання дискусії та уклав модель навчання її організації.

На думку автора статті, під час навчання ведення дискусії необхідне вироблення у здобувачів освіти навичок оптимальної мовної поведінки у професійній сфері, а саме: вплив на співрозмовника за допомогою вмілого використання різноманітних мовних засобів, опанування культурою монологу, діалогу та полілогу; вибір та послугоування різними комунікативно виправданими мовними засобами, приклади яких наводяться у статті.

Ключові слова: дискусія, ділова українська мова, колективне обговорення, мовні кліше, професійна компетентність.

The article is devoted to the specifics of teaching future philologists to collectively discuss professional problems in the form of a discussion. The relevance of the article's topic is that modern society needs people who are able not only